

Popis potřeb škol na území MAP pro Hranicko II

Agregovaný výstup z tematických workshopů (minikonferencí) a dotazníkového šetření realizovaného na základních a mateřských školách v regionu Hranicko

Název projektu:	Místní akční plán rozvoje vzdělávání pro Hranicko II
Registrační číslo projektu:	CZ.02.3.68/0.0/0.0/17_047/0009162
Termín zpracování:	květen 2019

Za realizační tým MAP pro Hranicko II
Mgr. Vladislava Závorská, Ph. D.
hlavní manažerka projektu

Úvodem

MAS Hranicko je realizátorem projektu Místní akční plán (MAP) rozvoje vzdělávání pro území SO ORP Hranice II. Cílem projektu je zlepšit kvalitu vzdělávání v regionu, a to podporou spolupráce zřizovatelů, škol a ostatních aktérů ve vzdělávání, společným informováním, vzděláváním a strategickým plánováním partnerských aktivit pro řešení místních problémů a potřeb. Projekt MAP II realizujeme od listopadu roku 2018 do roku července 2022, který vychází z předchozího MAPu pro Hranicko, aktualizuje ho a rozvíjí. Do projektu je zapojeno všech 35 ZŠ, MŠ a ZUŠ Hranicka. Ty se účastní značného množství vzdělávacích aktivit zaměřených na podporu a rozvoj čtenářské a matematické gramotnosti, rozvoje kompetencí v digitální oblasti, podporu polytechnického vzdělávání a kariérového poradenství a dalších kompetencí nezbytných pro kvalitní vzdělání. Projekt podporuje vzájemnou spolupráci škol, sdílení zkušeností mezi jednotlivými školami a přípravu společných projektů. V rámci projektu MAP II realizujeme podaktivitu 2.7 Podpora škol v plánování, jejíž součástí je sebereflexe škol ve smyslu popisu jejich potřeb. Cílem této aktivity je posílit přenos reálných potřeb ze škol do plánu v území MAP a posílit atmosféru spolupráce v rámci pedagogického sboru při společném plánování aktivit ve školách v prioritních tématech MAP.

Předkládaný dokument v podobě popisu potřeb škol je výsledkem agregovaného popisu dat získaných na dvou tematických workshopech (minikonferencích), kterých se účastnili odpovědní pedagogičtí pracovníci v tzv. průřezových tématech (čtenářská gramotnost a rozvoj potenciálu každého žáka; matematická gramotnost a rozvoj potenciálu každého žáka; rozvoj potenciálu každého žáka v jiných oblastech; další potřeby rozvoje škol), a dotazníkovým šetřením na jednotlivých školách v regionu. Minikonference k tématu potřeb škol v regionu se zástupci jednotlivých škol proběhly v květnu 2019, první se uskutečnila se zástupci mateřských škol (16.5.2019), druhá se zástupci škol základních (23.5.2019). Na setkání pedagogové z jednotlivých škol v regionu diskutovali a sdíleli svoje zkušenosti z oblasti matematické a čtenářské gramotnosti a dalších oblastí týkajících se rozvoje potenciálu žáků, ale také obecně potřeb nezbytných pro rozvoj škol v regionu. Zástupci jednotlivých škol v regionu vzájemně prezentovali, v čem jsou školy úspěšné, a společně také sdíleli příklady dobré praxe v území a společně identifikovali, kde cítí, že se mohou zlepšit, a v čem potřebují pomoci.

Dotazníkovému šetření probíhalo v průběhu měsíce května 2019 a bylo určeno vedení škol nebo jejich zástupcům, kteří byli informováni o tom, že data získaná dotazníkovým šetřením budou sloužit pro vytvoření popisu

v regionu a dále

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

potřeb škol

také, že část

dat bude zdrojem informací v tématu rovných příležitostí. Této části (podrobnému zpracování oblasti rovných příležitostí) se ale v tomto dokumentu nevěnujeme, neboť se netýká základního tématu popisu potřeb škol.

Dotazníkové šetření mezi školami se uskutečnilo formou online dotazníku, s využitím tematicky zaměřených baterií otázek. Dotazník měl několik částí - v úvodních bateriích otázek se zaměřoval na zjištění potřeb v oblasti matematické a čtenářské gramotnosti a také v oblasti digitálního vzdělávání. Další část dotazníku sledovala vnímání míry inkluзивity dané školy. Poslední rozsáhlá oblast dotazníkového šetření mapovala situaci jednotlivých škol v oblasti rovných příležitostí za poslední tři školní roky. V tomto dokumentu prezentujeme výsledky týkající se obecně tématu potřeb škol v regionu. Při dotazníkovém šetření jsme oslovili všechny školy z regionu zapojené do projektu, dotazník vyplnilo 27 škol, návratnost tedy byla 77 %. Prezentovaná data jsou v agregované podobě a vypovídají o situaci v oblasti jednotlivých průřezových témat v regionu Hranicko.

Data prezentujeme tak, že nejprve uvádíme výsledky z dotazníkového šetření pro jednotlivé oblasti (čtenářská gramotnost a rozvoj potenciálu každého žáka; matematická gramotnost a rozvoj potenciálu každého žáka; digitální vzdělávání; a další potřeby rozvoje škol) a následně uvádíme závěry z kvalitativní analýzy dat získaných na minikonferencích se zástupci jednotlivých škol na Hranicku. Hlavní výsledky jsou pro názornost také zobrazeny v grafech.

2 Popis potřeb škol na základě dotazníkového šetření mezi školami na Hranicku

2.1 Čtenářská gramotnost a rozvoj potenciálu každého žáka

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

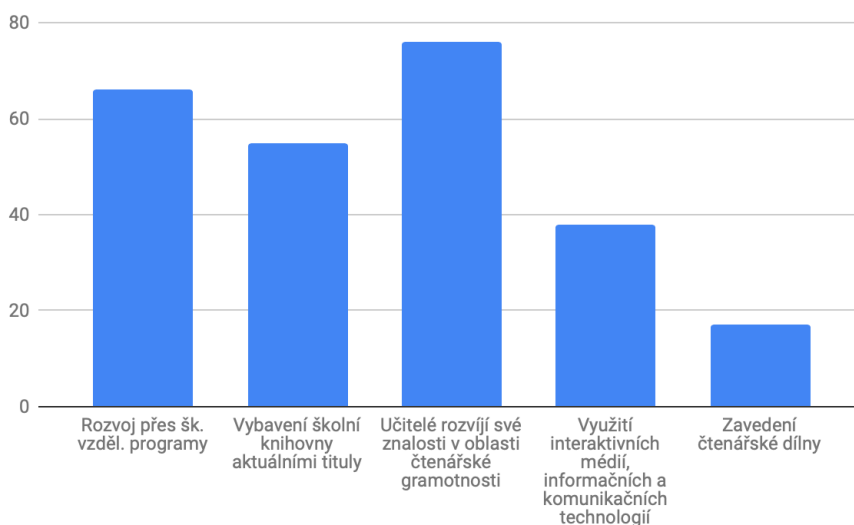
V dotazníkovém šetření mezi školami byla zařazena úvodní baterie otázek ke čtenářské gramotnosti a rozvoji potenciálu každého žáka. Zaměřila se na tři základní otázky, a sice, co se jednotlivým školám daří v oblasti rozvoje čtenářské gramotnosti a rozvoje potenciálu každého žáka uskutečňovat - školy měly uvést 3 nejvýznamnější úspěchy, dále co je ve vztahu k rozvoji čtenářské gramotnosti trápí a jakou formu podpory nebo pomoci by uvítaly.

V čem jsou školy na Hranicku úspěšné?

Jako 3 nejvýznamnější úspěchy v oblasti čtenářské gramotnosti školy nejčastěji uváděly (řazeno dle nejvyšší významnosti):

1. skutečnost, že se učitelům daří rozvíjet své znalosti v oblasti čtenářské gramotnosti a využívají je ve výuce;
2. skutečnost, že dochází k rozvoji čtenářské gramotnosti přes školní vzdělávací programy;
3. dostatečné vybavení školní knihovny aktuálními tituly

Graf 1. Procento škol, které danou variantu zvolily jako jeden ze tří nejvýznamnějších úspěchů v čtenářské gramotnosti

Co školy na Hranicku vnímají jako problém?

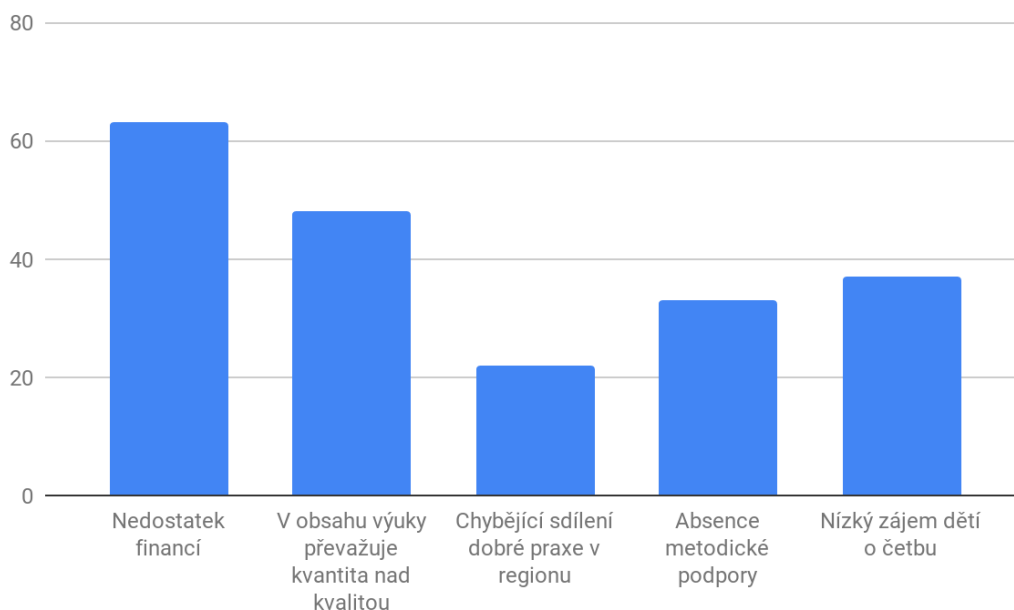
Školy jako problematické vnímají:

1. nedostatek financí pro rozvoj ČG (k realizaci například půlených hodin, nákupu učebních pomůcek, nedostatečné vybavení školních knihoven...);

2. skutečnost, že v obsahu výuky převažuje kvantita nad kvalitou (vysoké nároky na žáky v rámci vzdělávacího programu);
3. část škol také poukázala na nízký zájem dětí o četbu

Graf 2. Procento škol, které danou variantu zvolily jako jednu ze tří nejvýraznějších překážek rozvoje čtenářské gramotnosti

Jakou formu podpory by školy na Hranicku uvítaly?

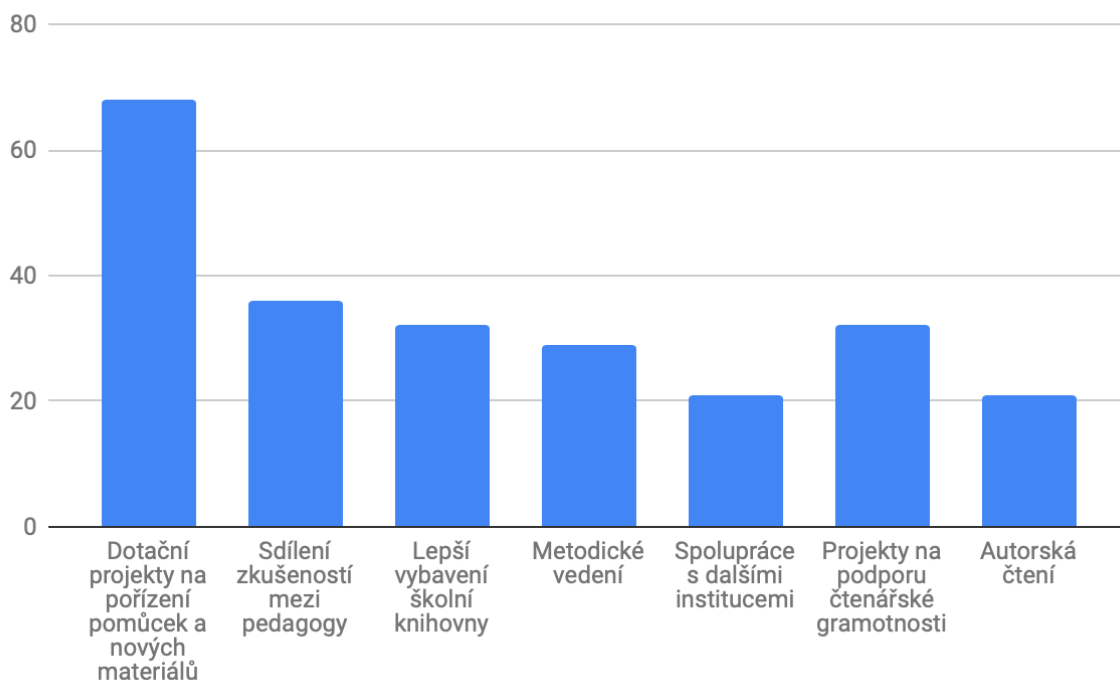
Nejvíce by školy uvítaly podporu formou dotačních projektů na pořízení pomůcek a nových materiálů (knihy, čtečky...). Dále je pro ně významné sdílení zkušeností mezi pedagogy (například prostřednictvím praktických dílen).

Graf 3. Procento škol, které danou variantu zvolily jako jednu ze tří nejpotřebnějších forem podpory čtenářské gramotnosti

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

2.2 Matematická gramotnost a rozvoj potenciálu každého žáka

Podobně jako pro čtenářskou gramotnost byly v dotazníku také koncipovány otázky pro matematickou gramotnost a rozvoji potenciálu každého žáka.

V čem jsou školy na Hranicku úspěšné?

Jako 3 nejvýznamnější úspěchy v oblasti matematické gramotnosti školy nejčastěji uváděly (řazeno dle nejvyšší významnosti):

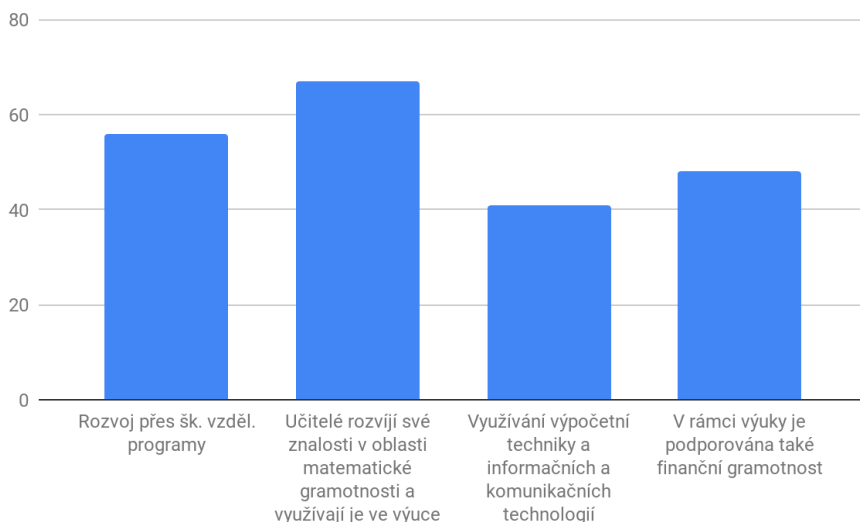
1. skutečnost, že se učitelům daří rozvíjet své znalosti v oblasti matematické gramotnosti a využívají je ve výuce;
2. skutečnost, že dochází k rozvoji matematické gramotnosti přes školní vzdělávací programy;
3. v rámci výuky je podporována také finanční gramotnost

Graf 4. Procento škol, které danou variantu zvolily jako jeden ze tří nejvýznamnějších úspěchů v matematické gramotnosti

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

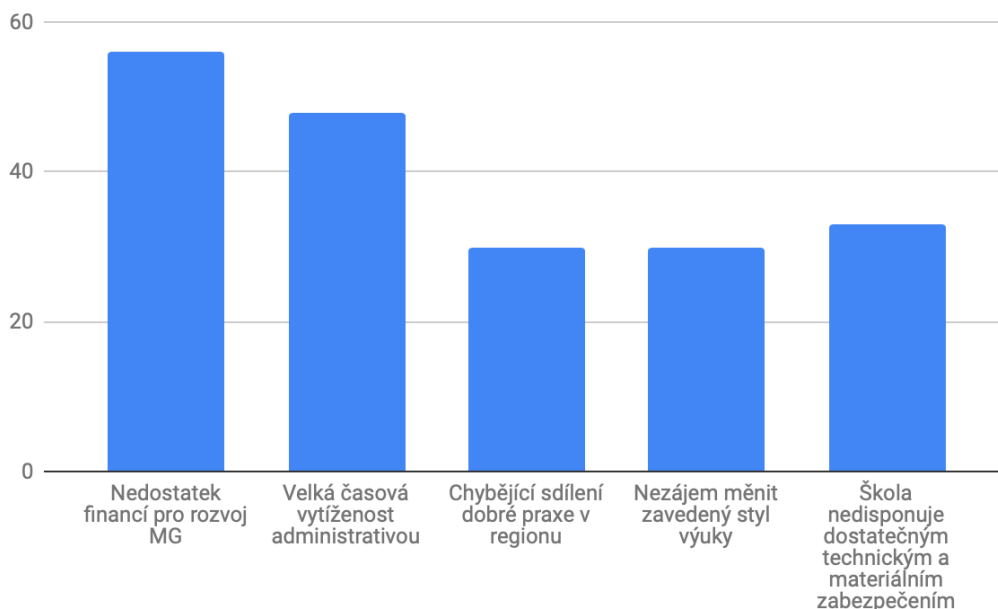

Co školy na Hranicku vnímají jako problém?

Jako problematické vnímají nedostatek financí pro rozvoj matematické gramotnosti a velkou časovou vytíženost administrativou.

Graf 5. Procento škol, které danou variantu zvolily jako jednu ze tří nejvýraznějších překážek rozvoje matematické gramotnosti

Jakou formu podpory by školy na Hranicku uvítaly?

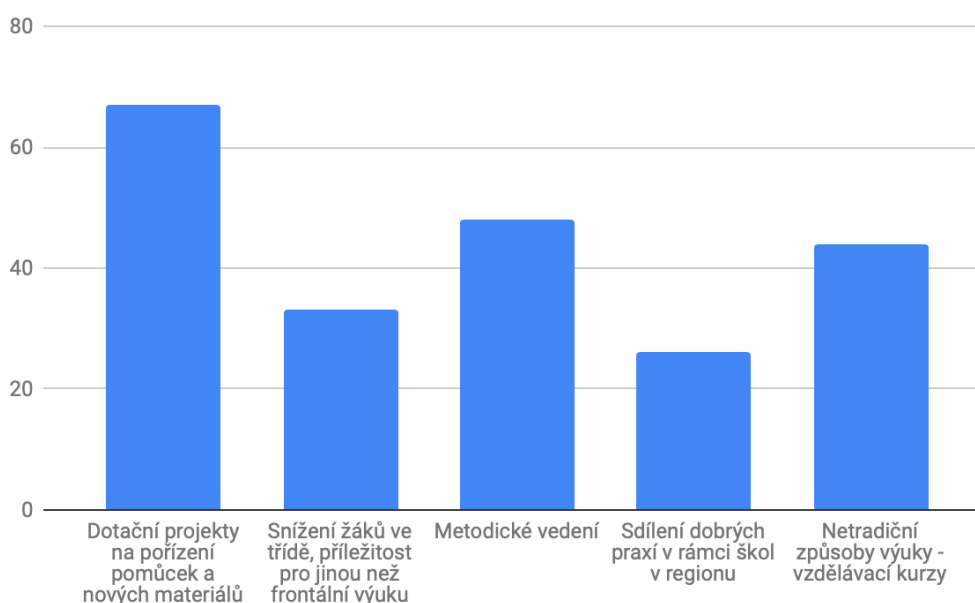

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Nejvíce by školy na Hranicku uvítaly podporu formou dotačních projektů na pořízení pomůcek a nových materiálů. Dále pak metodické vedení (metody rozvíjení gramotnosti, nové podněty pro výuku, mentoring), případně vznik regionálního metodika, který by zajistil přenos informací napříč všemi školami v regionu. Matematickou gramotnost by také podle pedagogů podpořily netradiční způsoby výuky.

Graf 6. Procento škol, které danou variantu zvolily jako jednu ze tří nejpotřebnějších forem podpory matematické gramotnosti

2.3 Digitální vzdělávání

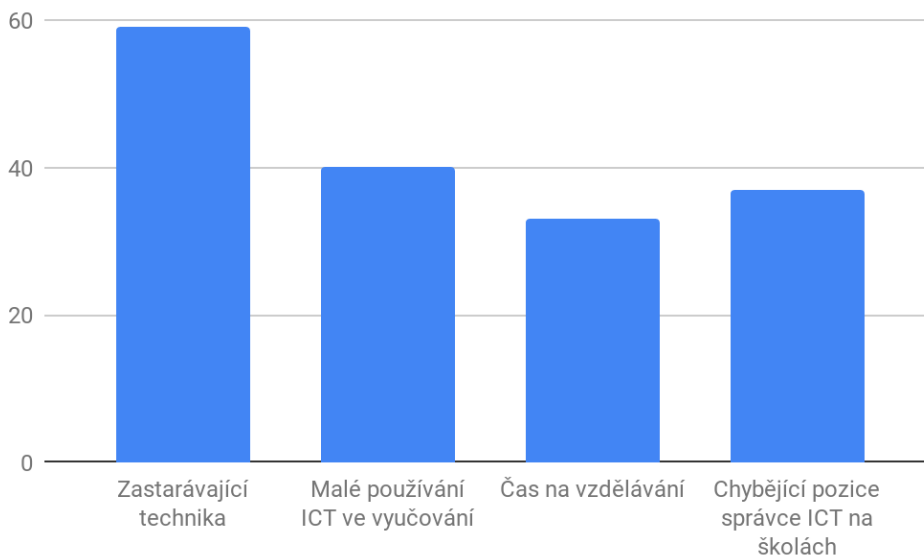
V oblasti digitálního vzdělávání vnímají školy jako problém nejvýrazněji zastarávající techniku. Poukazují také ale na malé používání ICT v běžných vyučovacích předmětech a chybějící pozice správce ICT na školách.

Graf 7. Procento škol, které danou variantu zvolily jako jednu ze tří nejvýraznějších překážek rozvoje digitální gramotnosti

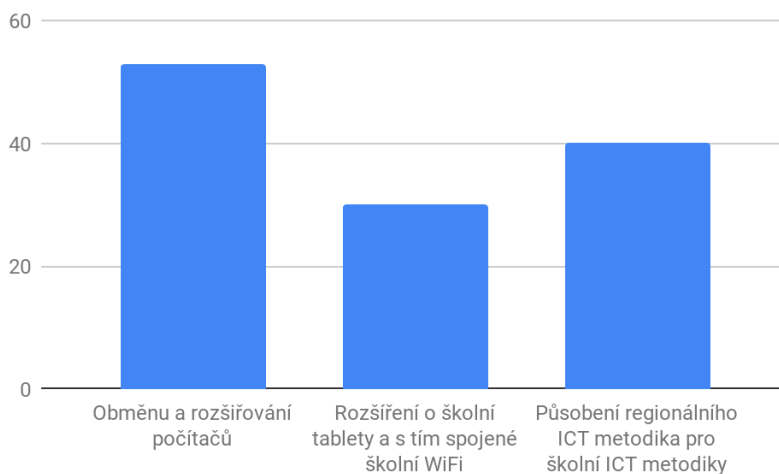
EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Školy by v oblasti digitální gramotnosti nejvíce uvítaly obměnu a rozšiřování počítačů, působení regionálního ICT metodika pro školní ICT metodiky a rozšíření o školní tablety a s tím spojené školní WiFi.

Graf 8. Procento škol, které danou variantu zvolily jako jednu ze tří nejpotřebnějších forem podpory digitální gramotnosti

2.4 Další potřeby rozvoje škol

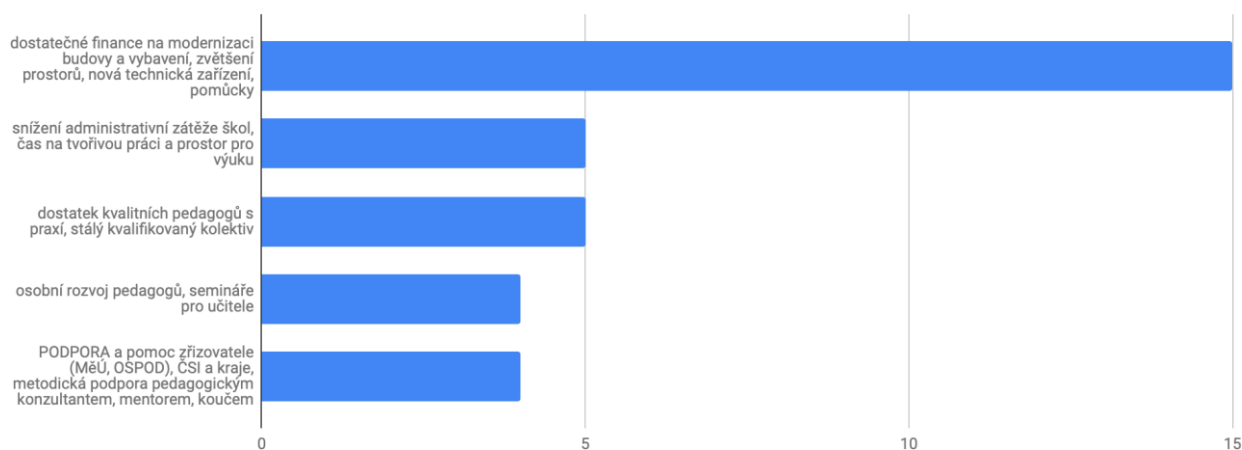

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

V dotazníkovém šetření mezi školami v regionu Hranicko byla použita také otevřená otázka k dalším potřebám nezbytným pro rozvoj škol - školy měly uvést tři základní potřeby, které v souvislosti s rozvojem školy pociťují. Získané odpovědi byly agregované do kategorií zobrazených v grafu níže. Jako nejvýznamnější se pro rozvoj škol v regionu ukazuje zajištění dostatečných financí na modernizaci budovy a vybavení, zvětšení prostorů, nová technická zařízení a pomůcky. Pro školy je dále důležité snížit jejich administrativní zátěž tak, aby získaly čas na tvořivou práci a prostor pro výuku. Pro rozvoj škol je také nezbytné zajistit dostatek kvalitních pedagogů s praxí a stálý kvalifikovaný kolektiv.

Graf 9. Další potřeby rozvoje škol – čísla u jednotlivých agregovaných kategorií vyjadřují počty škol

2.5 Inkluze

Do dotazníkového šetření byl zařazen blok otázek zaměřující se na inkluzivitu školy, navržený PS pro rovné příležitosti ve vzdělávání. V tomto dokumentu uvádíme výsledky relevantní k popisu potřeb škol. Jednalo se o podtémata asistenta pedagoga, kompenzačních pomůcek, žáků s mentálním a smyslovým postižením, autistů, ale také nadaných žáků.

Podle většiny škol, které se dotazníkového šetření účastnily, je na škole dostatečný počet asistentů pedagoga (v tomto smyslu se vyjádřilo 86 % škol) a s jejich prací jsou v 90 % spokojeni. V 80 % škol má každé dítě s podpůrným opatřením asistenta pedagoga, kterého doporučilo školské poradenské zařízení. Pokud se týká kompenzačních pomůcek, dostatek jich mají ve třech čtvrtinách škol. V tématice žáků s mentálním postižením, se v dotazníkovém šetření objevila otázka, zda mají vypracovaný IVP dle minimálních výstupů RVP. 81 % škol má vypracovaný IVP dle minimálních výstupů RVP.

Ve stejném počtu škol se žáci s mentálním postižením vyučují druhý cizí jazyk. Pokud se týká smyslového postižení, školy při výuce využívají kompenzační pomůcky (79 %).

Co je z hlediska potřeb škol zajímavé, je skutečnost, že 40 % škol nemá přizpůsobeno pracovní místo pro dítě s autismem. Ještě vyšší podíl škol (82 %) nemá pro autisty označeny třídy, kde se vyučuje, WC, tělocvičnu, jídelnu ... vhodnými piktogramy. Třetina škol na Hranicku podporuje nadané žáky pomůckami pořízenými v rámci podpůrných opatření. Polovina škol na Hranicku je bezbariérová.

3 Popis potřeb škol na základě kvalitativní analýzy dat z tematických workshopů se zástupci škol v regionu Hranicko

Jak bylo uvedeno v úvodu tohoto dokumentu, během května 2019 proběhly dvě minikonference se zástupci jednotlivých ZŠ a MŠ v regionu s cílem identifikovat potřeby jednotlivých škol v regionu. Obě minikonference proběhly jako součást projektu Místní akční plán rozvoje vzdělávání pro území SO ORP Hranice II a byly nezbytným podkladem pro popis a analýzu potřeb škol v regionu. První minikonference se uskutečnila se zástupci mateřských škol (16.5.2019), druhá se zástupci škol základních (23.5.2019). Na setkání pedagogové z jednotlivých škol v regionu diskutovali a sdíleli zkušenosti z oblasti matematické a čtenářské gramotnosti a dalších oblastí týkajících se rozvoje potenciálu žáků, ale také obecně potřeb nezbytných pro rozvoj škol v regionu. Zástupci jednotlivých škol v regionu vzájemně prezentovali, v čem jsou školy úspěšné, společně také sdíleli příklady dobré praxe v území a společně identifikovali, kde cítí, že se mohou zlepšit, a v čem potřebují pomoci.

3.1 Popis potřeb škol vymezených zástupci MŠ v regionu

Zástupci mateřských škol se na setkání shodli, že pro co nejlepší rozvoj vzdělávání v regionu je potřeba personální podpora (chůva, asistent pedagoga, spolehlivý personál), dostatečné finanční ohodnocení pedagogů, ale také je nezbytné zajistit ve společnosti větší respekt k učitelskému povolání, a tedy i vhodnou komunikaci mezi učitelem, žákem a rodičem. Důležité jsou také fungující a rychlá spolupráce s relevantními institucemi a vhodné financování školství. Pedagogové by také uvítali větší podporu jednotřídních MŠ (ve smyslu větších výhod). Z hlediska práce s lidskými zdroji, se objevila také potřeba větších benefitů spojených s pedagogickým povoláním, která by zvyšovala psychickou odolnost nezbytnou pro výkon tohoto povolání. K rozvoji vzdělávání na půdě MŠ by také přispěly celé úvazky pro asistenta pedagoga a další vzdělávání asistentů pedagoga. Zástupci

jednotlivých MŠ také poukázali na problematické přesouvání vybavení ze ZŠ na MŠ a sníženou možnost pořizování nového vybavení. Uvítali by v tomto smyslu “rovné podmínky” pro MŠ a ZŠ.

Pedagogové z MŠ na minikonferenci také společně diskutovali úspěchy z regionálního vzdělávání týkající se rozvoje jednotlivých gramotností mezi dětmi. Velmi se jim daří v oblasti čtenářské gramotnosti spolupráce s kvalitními lektory, zapojení rodinných příslušníků (návštěvy rodičů a prarodičů) do procesu vzdělávání, pravidelná čtení a besedy se spisovateli, dále také spolupráce se základními školami a odborníky v regionu. K rozvoji čtenářské gramotnosti velmi pomáhají například i tvůrčí koutky s výrobou vlastních knih, herbářů nebo také dramatizace, víkendové deníky, návštěvy knihovny, knihkupectví nebo vzájemné půjčování knih. Z hlediska materiální vybavenosti s ohledem na čtenářskou gramotnost se cítí velmi dobře vybaveni. Pro rozvoj matematické gramotnosti se ukazuje jako významná výroba vlastních pomůcek (např. pracovní sešit Kuliferda). Pedagogové dále vnímají jako významné u dětí poznání hodnoty peněz, ale obecně také poznání hodnoty věcí. S tím je spojená nezbytná podpora finanční gramotnosti. Skvělou zprávou je, že děti v MŠ matematika baví. Projekty a projektové dny nebo exkurze k odborníkům různých řemesel pedagogové MŠ vnímají jako důležitou součást i pro rozvoj dalších kompetencí. Mezi tyto kompetence řadí například znát životní priority, šetřit s přírodními zdroji (rozlišit, co potřebuji, co nepotřebuji) nebo logické myšlení.

Pro podporu potenciálu dítěte jako důležitou vnímají také osvětu rodičů (prostřednictvím diskuse s odborníky), která by podpořila vzájemnou spolupráci mezi pedagogem a rodičem. Férové jednání rodičů s učiteli (ne například jako anonym) je nezbytnou podmínkou pro nastavení vhodného vztahu. Rodič nesmí být v pozici manipulátora. Klíčová pro rozvoj celkových kompetencí dítěte je samozřejmě také osobnost učitele (rozvíjení morálních hodnot) a celkově podpora státu.

3.2 Popis potřeb škol vymezených zástupci ZŠ v regionu

Také zástupci základních škol z regionu sdíleli svoji zkušenost a potřeby ze stejných průřezových témat, tedy z oblasti matematické a čtenářské gramotnosti a dalších oblastí týkající se rozvoje potenciálu žáků a obecně potřeb nezbytných pro rozvoj základních škol v regionu. Pedagogové se shodli na vysoké úrovni matematické i čtenářské gramotnosti u dětí v regionu. Nadprůměrný zájem o knihy, podpora kultury a lidových tradic, environmentální vzdělávání, zapojení do přírodovědných projektů, spolupráce se zahraničím, zapojení digitální techniky do výuky, to jsou jedny z úspěchů místních základních škol.

Důležité pro rozvoj kompetencí žáků je podle zástupců ZŠ v regionu dobré klima školy, aby všechny děti zažily pocit úspěchu, aby do školy chodily rády. Tato práce se na školách v regionu Hranicko skvěle daří. Aby bylo pro žáky zajištěno co nejkvalitnější vzdělávání, aby mohli svůj potenciál co nejlépe rozvíjet, bylo by vhodné vzdělávací systém podpořit ve smyslu snížení administrativy, čímž by se získal prostor pro řízení pedagogického procesu. Pedagogům ale také chybí legislativní podpora a možnost samostatně hospodařit s finančním rozpočtem. Podobně například modernizace učeben, spolupráce s rodiči a dalšími relevantními institucemi v regionu (OSPOD, PPP, SPC, logoped) jsou nezbytným požadavkem pro co nejlepší fungování vzdělávacího systému. Podle zástupců základních škol zrušením okresních školních úřadů vznikla ve vzdělávacím systému mezera, kterou je nutné zaplnit. Pedagogové navrhují zřízení instituce na MěÚ, která by byla pružná a byla schopna operativně řešit aktuální problémy různých charakterů.

3.3 Shrnutí dat z minikonferencí k potřebám základních a mateřských škol na Hranicku

Co se školám na Hranicku daří

- Vysoká matematická a čtenářská gramotnost spojená s nadprůměrným zájmem o knihy
- Práce na dobrém klimatu školy, na tom, aby všechny děti zažily pocit úspěchu
- Podpora kultury a lidových tradic (národní hrdost)
- Erudovanost učitelů
- EVVO (environmentální vzdělávání, výchova a osvěta)
- Spolupráce se zahraničím
- Zapojení do přírodovědných projektů (měřící přístroje)
- Zapojení digitální techniky do výuky, roboti, 3D tiskárna
- Rozvíjí se počet kroužků (sportovní kroužky, čtenářský kroužek - nákup knih, rozšíření knihoven)
- DVPP (další vzdělávání pedagogických pracovníků, účastní se, větší nabídka)
- Spolupráce s jinými subjekty
- Výuka mimo školu

V čem školy potřebují podporu

- Administrativa - její omezení, pomohlo by zřízení pracovní pozice např. na MěÚ (její součástí by byla projektová činnost, dotační tituly apod.), získal by se tak čas pro zřízení pedagogického procesu
- Legislativní podpora
- Samostatné hospodaření s finančním rozpočtem
- DVPP v regionu (v místě) - uspoří se čas dojížděním a také finance
- PPP, SPC, logoped - zlepšit vzájemné spolupráce (aby to mohlo v místě fungovat)
- Modernizace prostor a vybavení učeben (ze strany zřizovatele)
- Spolupráce s rodiči
- Chybí okresní školské úřady a servis, který poskytovaly
- Podpora a aktivita ze strany zřizovatele
- Podpora v oblasti financování, rozpočtů

Závěr

Podkladem pro popis potřeb škol v regionu Hranicko bylo dotazníkové šetření a dvě minikonference se zástupci jednotlivých škol, které se uskutečnily v průběhu května 2019. V dokumentu jsou shrnuty základní výsledky, které ukazují, že v oblasti čtenářské a matematické gramotnosti školy jako problematické nejvýrazněji vnímají nedostatek financí pro rozvoj těchto gramotností. Nejvíce školy pro rozvoj čtenářské a matematické gramotnosti potřebují podporu formou dotačních projektů na pořízení pomůcek a nových materiálů. V oblasti digitálního vzdělávání vnímají školy nejvýrazněji jako problém zastarávající techniku, proto by uvítaly obměnu a rozšiřování počítačů, ale také působení regionálního ICT metodika pro školní ICT metodiky a rozšíření o školní tablety. Pokud se týká dalších potřeb rozvoje škol, jako nezbytné se ukazuje zajištění dostatečných financí na modernizaci budovy a vybavení, zvětšení prostorů, nová technická zařízení a pomůcky. Pro školy je také klíčové snížení administrativní zátěže tak, aby získaly čas na tvořivou práci a prostor pro výuku. Pedagogům ale také chybí legislativní podpora, podpora ze strany zřizovatele a možnost samostatně hospodařit s finančním rozpočtem. Pro rozvoj škol je dále nezbytné zajistit dostatek kvalitních pedagogů s praxí a stálý kvalifikovaný kolektiv. Podle zástupců mateřských škol je pro co nejlepší rozvoj vzdělávání v regionu dále potřeba personální podpora (chůva, asistent pedagoga, spolehlivý personál), dostatečné finanční ohodnocení pedagogů a benefity spojené s výkonem povolání, ale také větší respekt k učitelskému povolání a spolupráce mezi učitelem, žákem a rodičem. Zástupci základních škol zase poukázali na skutečnost, že zrušením okresních školních úřadů vznikla ve vzdělávacím systému mezera, kterou je nutné zaplnit. Pedagogové navrhují zřízení instituce na MěÚ, která by byla pružná a byla schopna operativně řešit aktuální problémy různých charakterů. Z hlediska potřeb škol a inkluze je zajímavým výsledkem, že 40 % škol nemá přizpůsobeno pracovní místo pro dítě s autismem a ještě vyšší podíl škol nemá pro autisty označeny prostory vhodnými piktogramy. Polovina škol je bezbariérová a třetina škol podporuje nadané žáky pomůckami pořízenými v rámci podpůrných opatření. Popis potřeb škol je začátkem společné cesty ke zkvalitňování vzdělávání v regionu. Nezbytným krokem, který musíme společně podniknout, je plánování a realizace jejich postupného naplňování.

